

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

Uredniški in upravljalni prostori, 2657 So. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave. Telephone Rockwell 4904.

LETO—YEAR XVIII.

Cena lista je \$5.00.

Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., ponedeljek 26. januarja (Jan. 26), 1925.

Subscription \$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 21.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

COOLIDGE PODPIRA BORANA V ZADEVI DOLGOV

Administracija namerava terjati Francijo takoj po 4. marcu, naj začne plačevati vojno posojilo. Pogoji ne bodo težki, toda moratorija ne bo.

VSE ZAVEZNIŠKE VLADE BODO MORALE REŠITI VPRAŠANJE DOLGOV.

Washington, D. C., 24. jan. — Coolidgeva administracija namerava pritisniti na Francijo takoj po 4. marcu, naj začne odplačevati svoj dolg štiri milijarde dolarjev Združenim državam. Tako se glasi vest, ki prihaja naravnost iz Bele hiše.

Predsednik se popolnoma strinja z besedami senatorja Boraha, ki je v četrtek odgovoril Francoskemu poslanecu Marinu glede "moralne podlage" vojnih posojil. Coolidgeovo mnenje je, da ameriški davkoplačevalci ne bodo nikdar dopustili, da bi Amerika pozabila na svoja posojila.

Poročilo se dalje glasi, da pogoji odplačevanja ne bodo težki, ampak Francija, niti nobena druga vlada v Evropi ne sme misliti na kak moratorij. S plačevanjem je treba začeti takoj.

V senatu se je včeraj nadaljevala debata o vojnih posojilih, katero je sprožil Borah. Senator Bruce, demokrat iz Marylanda, je zagovarjal Francijo in dejal, da ne verjame, da je Amerika plačala francosko posojilo iz česa svoje vojne zaupnosti. Wilsonova zgodovina, ki govori o vrnitvi posojila, ni zanesljiva po mnenju Brucea.

Vojni dolgovi so kamen na vratu fašistov

Mussolini je v skrbeh radi izpremembe v ameriškem državnem departamentu.

Rim, 24. jan. — Fašistična vlada Italije je v skrbeh radi preobrata v oddelku za zunanje zadeve v Washingtonu. Sedanje debate v francoski zbornici in ameriškem senatu o vojnih posojilih so Italiji zelo neprijetne. Italija dolguje Ameriki približno dve milijardi dolarjev. Do danes Amerika še ni vprašala Italije, kaj misli o tem dolgu, pa tudi italijanske vlade, kar jih je bilo po vojni, se niso dosti brigale za to reč. Ampak danes vse kaže, da bo Amerika po vrsti terjala svoje dolžnike, naj poravnajo. In Italija pride na vrsto takoj za Francijo.

ODREZALI BI RADI MOČ FEDERALNE OBRTNE KOMISIJE.

V ta namen je bila izdelana predloga.

Washington, D. C. — Senator Wadsworth iz New Yorka in kongresnik A. B. Williams iz Michiganu sta predložila kongresu predlogo, katero so izdelali advokati . . . "ki zastopajo važna bizniška podjetja," da vzamejo ali izrežejo srce iz moči, ki jih ima federalna obrtna komisija. Predloga priporoča, da se spremeni peta sekcija federalnega obrtnega zakona, tako da bo večina preklicana oblast komisije pri preiskovanju neprimerne kupčijskega poslovanja, kadar obdržava javna zaslišanja ali izvaja svoje zaključke.

Wadsworth in Williams seveda trdita, da bo njuna predloga utrdila pozicijo federalne komisije in njeno delo ne bo zelo toliko kritike, kot jo žanje sedaj. Dalje pravita, da ne bo treba obdržati dragih zasliševanj in da se bodo troški za zaslišanja znižali najmanj za petdeset odstotkov, ker se bodo zaslišavanja omejila.

Pregled dnevnih dogodkov

Amerika.

Coolidge podpira Boraha glede vojnega dolga Francije.

Velik uspeh delavske banke v New Yorku.

Privatni interes zlorablja vladne naprave za ugrabljenje Muscle Shoalsa.

Lewis in Stone sta aranžirala konferenco glede neunijskih rudnikov.

Veslepar Bischoff na potu v Chicago.

Oblaki so zakrili solnčni mrk v Chicago.

Po svetu.

Borahov govor je ohladil Francijo.

Mussolini je v skrbeh radi dolgov Ameriki.

Nemčija ponuja Franciji aliančno pogodbo.

Nova vojaška revolta v Chilu proti sedanji vojaški vladi.

Bolezni reakcije se je prijelja tudi Čehoslovakije.

SLEPARJA PRIVEDEJO V CHICAGO

NASTOPAL JE KOT PRAVI STEBER SEDANJE DRUŽBE.

Delavce je pa osleparil za \$3,000,000.

Los Angeles, Cal. — Tukaj so izsledili ptička in, nekdanji steber sedanjega gospodarskega sistema Raymond J. Bischoffa, ki je v Chicago osleparil delavce in druge ljudi za \$3,000,000. Izkali so ptička tri leta, kajti iz Chicago je pobegnil, ko so njegovim sleparijam prišli na sled in ga je prijelja roka pravice. Z denarjem, ki ga je iztisnil iz svojih žrtv, se mu je zazdehalo po solnčnatu Kaliforniji, da tam z nagrabljenim plenom preživi dneve svojega življenja v "dolce far niente" — v lenarenju in vživanju.

Ko so sleparja prijel, je bil izredno predrzen. Dejal je "Rad se vrnem v Chicago, da se bojujem proti tej obtožbi." Pri tem je seveda pozabil povedati, zakaj se je tri leta skrival pred oblastnimi organi, zakaj je pustil \$10,000 porošstva in zakaj ni sam prostovoljno prišel v Chicago in se bojeval proti obtožbi.

Bischoff je seveda živel, kot se spodobijo za ljudi, ki otciganijo druge za tri milijone dolarjev. Živel ni pod svojim imenom, ampak je sprejel ime svojega očma. Prebival je na Berkeley Squaru pod imenom Thomas O. Davis, uvaževalec svile iz Japonske in Kitaja.

Končno ga je doletela usoda. S pomočjo detektivke ga je policija aretirala, ko je mislil, da je popolnoma varen pred odkritjem.

Chicago, Ill. — Glas o aretaciji Bischoffa obuja spomine na karijero tega sleparja, ki si je izbral najbolj slabo plačane delavce za svoje žrtve. Karijera tega "would be stebra kapitalističnega gospodarskega sistema" je zelo viharna. Leta 1916 je vstopil v ameriško armado v Davenportu, Iowa. Dezertiral je in vstopil v kanadsko armado, iz katere je tudi pobegnil.

Dne 4. februarja 1919 so ga odkrili, da se klati po naselbini čikaške univerze. Bil je mojster skavtov in se je predstavljal kot saržent Breckenridge, junak iz svetovne vojne. Izstrelil je kar iz rokava pripovedke o "junških delih", ki jih je izvršil. Kasneje je bil mešetar v poslopu Westminister na Marshallovem bulevardu.

Kakor ogenj so se širile vesti v kolonijah, v katerih so nastajali tujezemski delavci, o ogromnih profitech, ki prihajajo od podjetja, ki ga je ustanovil mlad "finančni ženij". Krožile so pravilice, da je človek naložil tisoč dolarjev, v desetih dneh je imel pet sto dolarjev profita. V klavniškem okraju je pričelo drvenje, kot da se nahaja v Alaski in da so odkrili veliko (Dolje na 2. strani.)

INTRIGE PRIVATNIH INTERESOV SO NESRAMNE

V SVOJO SLUŽBO SO VPREGLI CELO SMITSONIANSKO NAPRAVO.

Senator Norris bo najbrž celo afero obdelal v senatu.

Washington, D. C. — Na vidiku je mednarodni spor med Ottawo in Washingtonom, ker se je izrabila Smitsonianska naprava, ki tvori del vlade Združenih držav, za zelo nespameten napad na hidro-električno centralo Ontario Hydro, ki je lastnina ljudstva province Ontario, da bo ložje General Electric kompanija pograbila Muscle Shoals in monopol za oddajo električne sile. Sir Adam Beck, predsednik hidro-električne centrale Ontario Hydro, bo najbrž predlagal, da kanadska vlada protestira proti namenoma izvršenemu poizkusu, da se škoduje provinci Ontario. Senator Norris bo pa najbrž spregovoril o tej stvari v senatu in jo pošteno in od vsih strani obdelal.

Buletin, ki ga je izdal Judson King, ravnatelj National popular government lige, ki se bojuje, da postanejo električne centrale ljudska lastnina, razlaga, da je ta načrt Smitsonianske naprave formalno odobril dr. C. D. Walcott, ravnatelj naprave. Walcott piše uvod k letaku, ki bo obdelal "Niagarske slapove", "Njene močne sile in njih ohranitev", katerega je spisal Samuel S. Wyer, katerega naslov se glasi "Drug v mineralni tehnologiji, narodni muzej. Združenih držav". King pa pravi, da Wyer ni član štaba Smitsonianske naprave in muzeja, ampak je privatni posvetovalni inženir v Columbusu, O., ki skozi leta že vodi propagando proti javnemu lastništvu na ta način, da razpošilja tiskovine v velikih množinah farmarskim in ženskim organizacijam. Wyer pravi v tem vladnem dokumentu, da električna centrala Ontario Hydro vara ljudstvo, da ima premanjkljaj za \$19,147,014, ker obratni stroški znašajo toliko več, kot centrala izvrši službo. Pravi Wyer, bodo morali pokriti davkoplačevalci v bodočnosti. Sir Adam Beck pravi, da je to poročilo zmotljivo in napačno in da predloži dokaze, da se podjetje dobro izplača in nosi dobiček. Dr. Walcott pa opozarja na Wyerjevo trditev, da so privatni interesi zmogljivej upravljati taka podjetja, kot ljudstvo.

Ontario kot provinca se lahko pritoži pri vladi v Ottawi, da je bila napravljena škoda njenemu kreditu s takim pisarenjem, ki je napačno in popačen. To lahko store tudi mesta, katerih je okrog 225 v tej provinci. Oni vsi skupaj lahko povdarjajo, da Calvin Coolidge, njegov kabinet in Taft, načelnik najvišjega sodišča, tvorijo legalno telo Smitsonianske naprave, medtem ko je Taft predsednik voditeljev. Ako bodo Kanadčani nastopili, tedaj bo ustavljena najbolj umazana propaganda proti ljudskemu lastništvu, ki je vodijo zakulisniki in vežarji trusta za oddajanje električne sile.

DEMENTACIJA.

V "ZAJEDNICARJU", uradnem glasilu Narodne hrvatske zajednice, z dne 21. t. m. čitamo poziv na protestno skupščino proti nasilstvu belgradskega režima. Nadalje čitamo, da bodo nastopili razni govorniki, hrvatski, slovenski in srbski, in da bo za S. N. P. Jednoto govoril neki A. Horvat. Na to izjavljamo, da gl. urad SNPJ ni pooblastil nikogar, da govori v imenu Slovenske narodne podporne jednote. Samo pooblašteni zastopniki imajo pravico nastopiti v imenu jednote, pa nikdo drugi, in jednota ni odgovorna za dejanja drugih ljudi. Vincent Calkar, predsednik SNPJ.

BORAHOV GOVOR OHLADIL FRANCIJO

Pariški listi spoznavajo, da se Amerika ne zmeni za sentimentalne pridige.—Krvavili v zbornici radi dolgov.

Pariz, 24. jan. — V francoski zbornici so bili včeraj krvavili, ki so trajali 25 minut, radi vojnih dolgov. Malo je manjkalo, da ni predsednik suspendiral seje. Nemiri so se pojavili, ko je desničarski poslanec Desjardins napadel levičarsko večino, ker ni dovolila, da bi se govor poslanca Marina nabil na vseh javnih prostorih dežele. Marinov govor se kaže ameriških vojnih posojil, katerih po njegovem mnenju Francija ni upravičena vrniti.

Zbornico je pomiril Herriot, ko je izjavil, da se mora debata omejit na vprašanje francoskega poslaništva v Vatikanu. Tri ure je Herriot argumentiral v prid odprave vatikanskega poslaništva. Njegov glavni argument je bil, da je Francija ločena od cerkve že od leta 1906 in valed tega je nesmisel imeti poslanika pri papežu. Francija sploh nima nobene koristi od cerkve v zunanjih zadevah, dočim se cerkev vedno vtika v notranje zadeve Francije. Bivši premijer Briand je zagovarjal poslaništvo v Vatikanu.

Odgovor Boraha v ameriškem senatu na Marinov govor v francoski zbornici glede vojnih dolgov je naredil boleč vtis na vse tiste Francoze, ki še vedno upajo, da Franciji ne bo treba plačati dolga. Navdušenje, ki ga je naredil Marin, se je hitro ohladilo.

Pariški listi svari javnost, da sentimentalni argumenti ne bodo gonili Amerike, katera "pozna le denar". Treba se je strezniti in začeti na drug način. "L'Information" pravi, da sentiment in finance ne poznata skupnosti v Ameriki in neumestna propaganda za črtanje vojnih dolgov lahko porine Francijo v tak položaj, da ne bo več mogla dobiti posojila v Združenih državah.

Nemčija ponuja Franciji varstveno pogodbo

Lutherjeva vlada ima v načrtu defenzivno alijanco s Francijo.

Berlin, 24. jan.—Poročilo, ki sicer ni uradno, vendar pa izvira iz uradnih virov, se glasi, da Lutherjeva vlada namerava obnoviti ponudbo defenzivne alijance s Francijo, ki je bila narejena pred dvema letoma in katero je Francija takrat zavrgla. Lutherjev načrt je, da Nemčija in Francija skleneta pogodbo, v kateri druga drugaj zajamčita mir in s tem bo zjamenčen mir med stariimi sovražniki v Evropi. Načrt je baje že v rokah zborničnega odseka za zunanje zadeve.

Nemška vlada upa, da Herrjotova vlada privoli v to pogodbo. Poincare, ki je zavrgel prvo ponudbo, ni hotel nič slišati o varstveni alijanci z Nemčijo.

UBOGI TIHOTAPSKI KRALJ.

Zobje ga bole!

Chicago, Ill. — Jetniški tovariši, ki delajo družino "Terry" Drugganu, bivšemu kralju tihotapkega piva, pravijo, da je zobjol povzročil, da je Druggan prosil predsednika za pomiloščenje.

Peticija za pomiloščenje pravi, da Druggan strašno trpi na prebavnih organih in bo najbrž umrl, ako ne bo kmalu pomiloščen. Poleg se pritožuje, da je ječa strašno umazana.

Druggan se je raztogotil, ko je jetniški zdravnik McNamara odredil, da Druggan zapusti jetniško bolnišnico in napravi prostor v resnici bolnemu jetniku.

VREME.

Chicago in okolica. — V torek mrzlo, temperatura pade na 10 nad ničlo ali nižje. Sonce izide ob 7:08, zaide ob 4:57.

LEP USPEH DELAVSKE BANKE V NEW YORKU

DELAVSKA BANKA JE POKAZALA, DA SLUŽI DELAVCEM.

To mora biti tudi cilj delavskega denarnega zavoda.

New York, N. Y. — Delavska banka pod imenom Amalgamated Bank, ki jo je ustanovila krojaška strokovna organizacija, je bila ustanovljena leta 1923 dne 14. aprila. V zadnjem letu, to je v letu 1924, se je prav lepo razvila. Njeno premoženje znaša \$4,635,287, vloge v banki pa \$4,245,579. Sidney Hillman, predsednik organizacije krojaških delavcev Clothing Workers Union, pravi, da se uspeh delavske banke ne meri po njenem finančnem uspehu, ampak če je služila delavstvu.

"Najvažnejše vprašanje je," pravi Hillman v svojem komentarju, s katerim komentira bankno poročilo ravnateljev, "kako daleč smo služili delavcem, v interesu katerih je bila banka organizirana. Ako delavske banke ne morejo dobro služiti svojim klientom, tedaj te banke nimajo uspeha ne glede nato, kako velik je bil njih finančni uspeh. Miada je Amalgamated banka, ampak pokazala je s svojim posebnim delom, kako koristno so lahko delavske banke onim, za katere so ustanovljene.

"Naša banka je lahko za tisoče in tisoče delavcev pošiljala denar po niski ceni, ki imajo svojce v Rusiji in v srednji Evropi. Ko so bila uvedena dolarska potrdila, se je pojavila zakasnelost v dostavljenju denarja onim, ki so ga potrebovali. Bila je nevarnost, da pade vrednost vsote, ki je bila zapisana na potrdilu, ker je postala demoralizacija valute v deželah, v katere je bil poslan denar.

"Naš oddelek za tujezemsko valuto je tako uspešno delal in pošiljal denar po tako niski ceni, da je bil poplavljen s posli. Služil je onim, ki so ga potrebovali, kar pokazuje dejstvo, da je šlo skozi banko 199,026 potrdil za vsoto, ki je skoraj dosegla sedem milijonov dolarjev. Skupaj z Amalgamated banko v Chicago smo poslali več ko deset milijonov dolarjev in skozi naše roke je šlo okrog tri sto tisoč potrdil. Tej službi za pošiljanje denarja v tujezemstvo je sledila služba za majhna posojila. Ta denar se je posojil proti tedenskomu povračilu, kar je zelo koristilo našim vlagateljem. Posojilo se je dajalo proti tedenskomu povračilu po štiri od sto obresti. S tem so bili znižani posojilni stroški onim, ki so bili potrebni majhnega posojila."

V kratkem bo banka uvedla tudi posojila za delavce, ki bodo kooperativno gradili in lastovali hiše, dodaja Hillman v svojem komentarju. Ravnatelj pravijo v svojem poročilu, da bo banka kmalu potrebovala nov in večji dom.

STRAŠNO, STRAŠNO!

Tajnik društva tovarnarjev močje še umre strahu?

Chicago, Ill. — John M. Glenn, tajnik Društva ilinojskih tovarnarjev, je tako strašno stikal, kaj se bo vse zgodilo, ako bo sprejet amendment za varstvo otrok, da so poslušalцем kar mravjinci lezli po životu. Govoril je pred Ligo volilk za 29. in 31. senatorski distrikt. Pri tej priliki je povdarjal, da bo amendment pomnožil nevarno moč federalne vlade. Razveljavljen bo peti amendment k ustavi, ki garantira, da se individualno ne sme vzeti svoboda in imetek brez sodnijske obravnave.

Ko je zagovornik otroške sužnosti navedel še več takih budalosti, je nehaj govoriti. Ampak svet se še ni podri.

NOVA VOJAŠKA REVOLTA V CHILU

Rebelni častniki so okupirali sedež vlade in naznanili, da ovržejo sedanjo vojaško vlado.

Santiago, Chile, 24. jan. — Kontingent mladih častnikov je sinoči okupiral palačo Moneda, v kateri je sedež vlade. Palača je bila obkoljena s oroženimi četami. Častniki so naznanili, da strmgoljavijo sedanjo vojaško vlado in organizirajo drugo, ki bo nevtralna v politiki. Sedanja vlada se je izneverila svojemu programu in začela podpirati stranke narodnega bloka.

(V zadnjem septembru je junta generalov in častnikov strmgoljavila chileansko vlado in postavila svojo, nepolitično vlado. Predsednik Alessandri je bil izgnan iz dežele. Od takrat je bila na krmilu vojaška junta, ki je pred kratkem naznanila, da se vrše predsedniške volitve v prihodnjem maju.)

Voditelji rudarjev in železničarjev v konferenci

Stvar se tiče promogokopov, ki so lastnina železničarske unije.

Cleveland, O. — V četrtek zvečer je bila aranžirana konferenca med voditelji rudarske unije U. M. W. of A. in Bratovščine lokomotivnih strojevodi rad Coal Rivers Collieries Co., ki je v rokah zadnje organizacije in katera po obtožbi rudarske organizacije uposljuje neunijske rudarje.

Konferenca se vrši v Washingtonu in prisotna bosta John L. Lewis, predsednik rudarske organizacije, Warren S. Stone, predsednik unije strojevodi rad Coal Rivers Collieries Co. Frank Morrison, tajnik Ameriške delavske federacije, je aranžiral konferenco.

Lewis trdi, da so promogokopi, ki so lastnina železničarske unije, še vedno neunijski in rudarji ne prejemalejo unijske plače.

BANKIRJI NISO NEUMNI PRI KUPCIJAH.

Za blago napredaj znajo postaviti ceno.

Chicago, Ill. — Večina bankirjev, ki zastopajo ali lastujejo vrednostne papirje cestne železnice, se je izrekla, da ima mesto pravico do kontrole nad cestnimi železnicami, kadar je plačanih 51 odstotkov od vzpostavljene cene \$162,000,000.

Izdelano bo seveda poročilo, ki bo pripovedovalo, da se čikaške cestne železnice nahajajo v izbornem finančnem stanju. Vredne so celo \$40,000,000 več, kot se zahteva zanje. Poročilo zdaj pilijo in obljajo, da ga predložijo mestnemu svetu še ta teden. V njem bo izrečeno, da je kupna cena zelo nizka.

Opijska konferenca na robu razbitja.

Zeneva, 24. jan.—Druga mednarodna konferenca za omejitve trgovine z opijem se najbrž razbije še danes. Radi lepšega bodo sklenili, da se konferenca odgodi za šest mesecev. Stephen G. Porter, vodja ameriške delegacije, je izjavil sinoči, da je njegovo delo v Ženevi končano in prihodnje sredo odpotuje domov. Drugi delegatje upajo, da se Porter morda še premisli in ostane. Sporazum, da se pridelovanje in razpeševanje opijskega strupa na Daljnem vzhodu odpravi, je nemogoče vsled opozicije angleške delegacije. Japonci delujejo za kompromis.

Kuropatkin je umrl.

Moskva, 24. jan. — Uradna sovjetska častniška agentura poroča, da je umrl general Kuropatkin, star 80 let, v Šemskurinu pri Pskovu. Kuropatkin je vodil rusko armado v rusko-japonski vojni in do revolucije je služil v svetovni vojni.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cihoro \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za incolnostemstvo \$5.00.
Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"
UNION LABEL APPLIED FOR
Datum v oklepaju n. pr. (Dec. 31 -24) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posrvite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

SLIKE IZ NASELNI.

Duncanwood, Ohio. — Pone srečel je naš sobrat Jurij Stojanovič, na katerega se je zrušila pri delu plast kamena in ga ubila 15. januarja v jami Duncanwood. Nesreča se je zgodila ob pol štirih popoldne. Pogreb se je vršil pravoslavno dne 17. januarja ob 4. pop. Bil je velik spreved, blizu eno miljo dolg, za kar se zahvaljujem članstvu društva 471 S. N. P. J. ter lokalu št. 3828 U. M. W. of A.
Brajte, ki še niste pri društvu št. 471 S. N. P. J., pristopite, da vam bo zagotovljena prva pomoč, kadar ste v bedi ali vas doleti nesreča. Koristno je društvo za vsakega, brez izjeme, ako je samce ali poročen. Zato vsi bližnji rojaki k društvu št. 471 S. N. P. J., da boste imeli uspešno pomoč v sili.
Za pokojnikom žaluje žena s tremi otroci, Ljuba 7 let, Milan 4 leta in Milka 17 mesecev. Pogreb se je vršil na New Athen pokopališču. — Poročevalec.

Kokomo, Ind. — Naš rojak in sobrat Anton Sider, član društva št. 283 je za vedno zaspal dne 17. januarja zjutraj ob pol treh. Sam si je končal življenje. Bil je dosti dober član našega društva skozi sedem let in bil naprednega mišljenja, a nihče ne ve, kaj ga je do tega privedlo, da se je podal k samomoru in vzel karbolno kislino. Bil je priljubljen tudi med drugimi narodnostmi, kar se je pokazalo pri pogrebu, koliko ljudi se je udeležilo. Sobrat je bil star šele 38 let.
Pogreb se je vršil civilno dne 19. januarja ob dveh popoldne. Pokojnik je bil član tudi lokala št. 179 od organizacije Moose, katero mu pa ne bo plačalo nikake posmrtnine in tudi nikake pože mu niso položili na krsto, samo v dvorano so ga pustili pripejati, da je tam ležal štiri ure in so mu izkazali zadnjo čast. Zdej pa naj še kdo skuša dopovedati, da so angleška društva boljša, kakor sem slišal maršalko, pripovedovati, da se bo rajši zapisal k angleškemu društvu, ker imajo manjši assesment plačevati.
Rojaki, ki še niste pri nobenem slovenskem društvu; pristopite k S. N. P. J., kajti ona skrbi za žive in mrtve in pošteno plačuje bolniške podpore, odškodnine in operacijske stroške kakor dosledno poravna posmrtnine, ker je res dobra in poštena organizacija.
Pozdrav bratom in sestram S. N. P. J., bratu pokojniku Antonu Sider pa v imenu društva želim lahko ameriško grado.
Radi starih tradicij je pokojnikova žena vendar želela, da bi pokojnika pokopali cerkveno. Duhovnik je na njeno prošnjo obljubil, da bo prišel, samo v hiši, kjer želi mrtvi, da bo ženi in mrtvemu nekaj pridigoval, ostali pa da se bodo morali za tisti čas odstraniti kakor tudi bo moral proč venec, ki ga mu je položilo na krsto naše društvo. Žena je bila vaeeno toliko pametna, da je zavrnila župnika z absurdno njegovo željo. — Frank Miller.

Sheboygan, Wis. — Z delom gre vedno bolj slabo. To zimo je veliko brezposelnosti, a na pomlad je upati boljše.
Pri vseh tukajšnjih društvih pa je opaziti jako lep napredek, posebno pri S. N. P. J. društvu št. 344. To stoji trdno kakor močno zasidrana ladja. Zažene se včasih vanj vihar in se strže kaka slaba veriga ali vrvi, ali to nam le da pozornost, da hitro obnovimo z boljše. To je, da odstopi kak član, mesto katerega pa dobimo boljše.
Kmalu bo pričela sezona za prirejanje veselice. Tudi mi smo sprožili misel za prireditve veselice takoj po veliki noči. V prvi vrsti bi bilo dobro, da bi se tukajšnja brataška društva na to ozirala in upoštevala ter bi ne prirejali dve društvi veselice na isti dan. Odpirajmo drug drugemu vrata, ne zapirajmo.
Z bratakim pozdravom. — Anton Krosel.

Plum Run, Ohio. — Kakor običajno pričnejo dopisovalci prvo z delom, bi rad tudi jaz, pa ne morem, ker dela tu sploh ni. Rudnik stoji že enajst mesecev, a zdaj se pripravljajo, da bodo začeli z delom. Pričeli so čistiti rudnik in dali so vedeti, da bodo začeli z obratom. Saj je bil že čas, da to povejo. Pravijo tudi, da ne bo več tak zastajalo, kar odstavili so enega družabnika, ki

je povzročil zastoj. Ko prične tu delo, bom že poročal v našem listu. Ako se kdo zanima za ta kraj, mi lahko piše, jaz mu po možnosti odgovorim.
Božične praznike in novo leto smo dobro obhajali. Pričakovali smo, da se nam prikaže svetla zvezda, ki bi oznanjevala rojstvo Krista, pa smo čakali zastonj. Potrebovali bi namreč Kristusa tudi v dvajsetem stoletju, ki bi nam vodo spremenil v vino. Bilo bi to koristno za siromašne ljudstvo. Učenik bi lahko zaslužil tudi precej denarja, da bi ne bil tako siromašen kakor je bil prvi Kristus in bi si vsaj lahko najel advokata, če bi ga prijeli. Vodopivni apostoли bi ga gotovo tudi ne nadlegovali, ke rbi jim lahko odnesel pete.
Volsteadov zakon je zelo strog za siromašne ljudi, za premožne ni v veljavi, ker imajo lahko, kar se želijo. Slabi zakoni so za reševce, dobri za kapitaliste. To je pa tudi dosti o teh pustih stvarih.
Pisati ne morem o nikakem napredku v društvenem oziru. Prvi vzrok je, ker tu ni Slovencev, drugi pa, ker so slabe razmere glede dela in tretji ter največji, ker Slovaki in Poljaki ne razumejo naših pravil. Tu okoli je več ljudi teh dveh narodnosti, ki lastujejo svoje farme, in precej sem se že trudil, da bi jih pridobil za naše društvo, pa vse zaman. Povsod sem dobil odgovor, da ne razumejo naših pravil. Ko bi mi imeli pravila v vseh slovanskih jezikih, bi bilo lahko jih pridobiti za našo organizacijo. Zato naj bi bila naša pravila tiakana vsaj v štirih slovanskih jezikih, in sicer v slovenskem, hrvaškem, slovaškem in poljškem. To bi več koristilo jednoti kot vse agitacije za nabiranje novih članov.
Pozdrav Slovincem širom Združenih držav. — Valentin Verhovc.

Piney Fork, Ohio. — Ni treba ugibanja, da-li bo leto 1925 boljše za koga kakor je bilo lansko. Brez dvoma bo za kapitaliste še uspešnejše kot je bilo 1924, saj oni ravno dobro "napredujejo". Napredek je pač vse, za mogetce posebno prijeten tisti, ki se oblikuje z lepimi okroglimi številkami, ki jih seštevajo koncem leta, koliko so čistega profitirali vse leto. Delavec kvečjemu lahko sešteje, koliko dni je delal v letu, ker on dela v tovarni, čeprav ni njegova, se muči po rudniku, dasi ni gospodar lopate premoza, katerega neprestano premetava in nalaga. Mehanik jo zgradi z inženirjem, strojevodja jo vozi skozi nevarnosti in spravodnik spremlja ter pobira denar od potnikov, pa vendar nima nobene izmed njih črhniiti besedice radi železnice, niti za črni cent železniških dohodkov nima vsi trije odločevati. Odločevati o denarju si svoji pravico samo "kralj", bogataš, katerega pisarji trohniijo pri debelih knjigah v trustjanskih uradih in seštevajo zanj ogromne številke.

Delavec je visoko nabraženi inženir, mehanik in strojevodja, sprevodnik in rudar kakor slabotni pisar z belim ovratnikom, ki se pa tega ne zaveda čeprav mu je šola-toliko posvetila v glavo, da se šteje za malo več kot delavca in se vzbok ne organizira. Vsi delajo, vsi producirajo in grabijo akupaj na velik kup za gospoda — denarnega kralja. Gosmljen je kapitalistični kralj, pa vendar spravlja produkte tisocev in tisocev pridnih, toda nezavednih robotov. Da bi se organizirali, bi mogotevo oblastvo šlo, sami bi odločali o svojem delu, svojem prideku in dobičku.

Po časopisih že skoraj ne bemo drugega kakor o zmanjševanju delavskih mezd in višanju cen življenjskih potrebščin. To je pač uspešno grmadenje na kup kapitalističnega kralja, za katerega se muči rudar med silnimi skladi pod zemljo, vprežen v mukotrpno delo, da se ti trese mozek v kosteh, dokler ga kaj imaš. Trudiš se, da bi pošteno preživil svojo družino, mogotec pa si s pomagačji beli glavo, kako bi te bolj oropal, da bi lažje razsikal krivično pridobljeni denar.
Vozili bodo zopet štiri leta nemoteno, ker gospodi bodo lahko narekovali izvoljenemu kočijažu, kako ima voziti zanje. Mi pa smo jo zavozili po svoji neumnosti. Čital sem v Prosveti, kako je mnogokje superintendent zagro-

zil delavcem, da morajo voliti Coolidge. Tako so se ostrušili delavci, pa so se ločili od lepe počete misli, da bi volili svojega "voznika". Druga zdej ne preostaja kakor pripravljati se za prihodnje volitve 1928. Potrpjeti je treba in prenašati, ker delavstvo je samo hotelo tako.

Delavaka prosperiteta je pri nas polovičarska. Tri dni nas zaposluje tedensko in še takrat je zaslužek odvisen od prostora v rovu ter od delavca v prostoru. Imamo društvo S. N. P. J., še precej trdno kakor je tu malo Slovencev. Zadržna trgovina nam lepo uspeva pod vodstvom Čehov. V kino-gledišču, ki je last premogovne družbe, pokazujejo tiato, kar se zdi podjetnikom, da bi njim ne škodovalo in ne akvarilo nas, da ostanemo "lojalni" družbi.

Naša unija "napreduje", kakor pač more napredovati pod "naprednim" voditeljem Lewi-som. Zdej je v štadiju izumiranja po West Virginiji in po delih Penne. Teško bo delo zopet spraviti unijo na noge. — Frank Strah.

(Ostali del dopisa bo priobčen v sredo pod naslovom "Razprave o pravilih S. N. P. J., kes tja spada. — Op. uredništva.)

Detroit, Mich. — Delavec sem in roka mi je težka za pisavo, pa vseeno sem se odločil, da napišem nekaj vrstic v Prosveti, ker mislim, da bo dobro za društva in člane, ki so organizirani pri S. N. P. J. Vzrok da pišem je naša društvena seja, ki se je vršila 18. t. m.

Na seji je bil čitan apel od Jugoslovanske socialistične zveze, naj društvo podpira izobraževalno akcijo. Sledila je ostra debata, o kateri ne bom pisal, samo to rečem, da je žalostno, ko so si delavci tako nasprotni. Kaj je temu vzrok? Svetovna vojna in ruska revolucija! Resnica je, da se je takoj po vojni začelo delavsko gibanje po strankah lomiti na dvoje. Delo so šli na desno, drugi na levo, rezultat pa je bil: slabljenje delavskih organizacij. Najnaprednejši in najaktivnejši člani pripadajo prvi ali drugi struji političnih organizacij in mi hoče ali noče, dobimo nazore in ideje obeh struj v našo S. N. P. J. Posledice so da se delavci med seboj, brat brata grdo gledajo, ko pridejo na sejo bratske organizacije. To je absolutno nepotrebno pri S. N. P. J., ker naša jednota je na demokratični podlagi. Vsi njeni člani imajo enake pravice in prilike, da delajo v korist društev in jednote. Nepotrebno je sovražiti člana, če pripada k drugi politični struji.

Slišal sem praviti nekatere, da ven s politiko iz podpornih organizacij. Taki člani so na krivem potu. Če bi se delavci več zanimali za politiko kakor se zdej bi naš delavski položaj bil dosti boljši kakor je v resnici.

Glej, glej, bo morda kdo rekel, kako politiko pa hoče imeti? Kaj je že niso socialisti dosti priviletki k nam. Ne, niso je ne; socialistem ni bob, da se dene vsakemu v žep, pa je socialist. Socializem mora priti v glavo in kri, potem je delavec šele socialist. Reč pa moram tudi, da niso vsi dobri socialisti, ki so v socialističnih strankah.

Ne mislim delati nobene reklame socialistom, ker tudi nisem član socialistične stranke in se ne strinjam z njihovo taktiko, ali koder sem hodil, povsod sem videl po Združenih državah, da so socialisti aktivni pri društvih S. N. P. J. in delajo za društva in jednote. Zato se ni čuditi, zakaj imajo socialisti tolik vpliv pri društvih in jednoti.

Kot sem omenil, imamo vsi enake pravice in prilike delati v korist društev in jednote. Torej pojdemo za delom in pokažimo, da moremo mi še bolj delati v korist društev in jednote. S tem ne bomo koristili samo sebi, temveč društvom, jednoti, delavstvu in vsemu človeštvu. Zapomni pa naj si tudi vsak, da tisti, kdor največ dela v korist članstva in jednote, ima tudi največje zaupanje od strani članov, pa naj bo pristal ene ali druge politične struje.

Zato ne sme biti nobenega sovražstva med našimi člani. Pri jednoti smo za to, ker nam ona koristi in več ko bomo delali za članstvo in jednote, več nam bo jednota koristila.

Z bratakim pozdravom. — Ludwig Špoljar, predsednik društva št. 121.

Vesti iz Jugoslavije.

Umrl so v Ljubljani: — Josip Petauer, krojaški mojster, 68 let. — Valter Koscher, posestnikov sin, 2 leti in pol. — Barbara Ibitz, bivša babica, hiralka, 74 let. — Gabrijela Beicjan, hči tov. delavke, 3 dni. — Ivana Strah, hči železn. vozopisca, 8 mesecev. — Amalija Banič, služkinja, 49 let. — Milko Melhlor Košir, trgovec 29 let.

Morilec Jelen obojen na 15 let ječe. — Pred graškim potnim sodiščem je bil dne 15. dec. obojen na 15 let ječe čevljaraki pomočnik Anton Jelen, ki je v Gradcu umoril neko prostitutko.

Grozna rodbinska tragedija. — V selu Močile ob Kolpi se je odigrala rodbinska tragedija. Seljak Dragotin Severinaki je že dalj časa živel v neprestanih preprih s svojo ženo in svojim sinom Dragotinom. Vzrok prepiru je bilo nedopustno razmerje med starim Severinakim in sinovo ženo. Tudi novega leta dan ni potekel brez prepira, ki pa je imel grozne posledice. Ko je stari Severinaki nekoliko časa zamišljen sedel pri mizi, je šel v kuhinjo po oster nož ter z njim dvakrat zabodel svojo ženo, sinu Dragotinu pa ga zasadi globoko v prsa. Žena in sin sta še istega dne podlegla težkim poškodbam.

Železniška nezgodna na Javorniku. — Pri Javorniku na Gorenskem so 4. jan. skočili s tira štirje vagoni vlaka št. 43, nato-vorjeni z raznim blagom. Dva vagona sta se prevrnila in zdrsnila po pobočju več metrov pod progo, eden je obstal poleg tračnic, četrtega pa je vleklet stroj preko postaje Javornik. Popoldanski osebni vlak iz Ljubljane je vozil, ker je bila proga pokvarjena, samo do Javornika, kjer so potniki izstopili in morali iti peš dalje proti Jesenicam. Vzrok, zakaj so vagoni skočili s tira, še ni ugotovljen.

Kruh se je v Beogradu podražil. — Z novim letom se je v Beogradu podražil kruh za pol-dinjarja pri kilogramu. Črn kruh stane sedaj 5.50 Din, bel kruh 6.50 Din. Peki trde, da je bilo podraženje potrebno, češ da se je moka podražila za 1 Din, do-čim občinska uprava to zanika.

Podzemski jama nad Savico v Julijakem pogorju. — Iz Bohinja poročajo: V Julijakem pogorju nad Savico so našli te dni podzemsko jamo, katero so odkrili voditelj bohinjako-jezerakega hotela "Zlatorog" g. Dobravec, g. Kračevac z Vrhnike in Janez Zvan iz Studora. Imenovani gospodje so prehodili pod zemljo štiri do pet kilometrov, a niso prišli votlini do konca. V jami je več odprt in levo in desno. Te bo treba še preiskati. G. Kračevac pripoveduje, da so nekatere jamske odprtine zelo lepe in da se lahko primerjajo s predeli v postojnski jami. Baje izgleda neka partija kakor cerkev z oltarjem in mizo. Nedvomno bo ta novica razveselila vse prijatelje našega divnega Bohinja in planinske narave sploh. Skušali bomo dobiti o odkritju še natančnejše podatke. Okolica Bohinjskega jezera je s tem gotovo mnogo pridobila na svoji privlačnosti.

Požar v Novi vasi. — Dne 4. jan. popoldne je v Novi vasi pri Ptujju v neki kmečki hiši izbruhnil požar, ki se je vsled vetra hitro širil, vendar se je ptujski požarni brambor in vojaštvu posročilo, omejiti požar ter ga končno vkljub močnem vetru pogasiti. Pogorelo je 15 objektov.

Smrtna nesreča. — V Starem trgu pri Slovenjgradu je imel delavec Ivan Meh na steni nabito puško. Ko je bil oče odsoten, je snel njegov sin puško s stene, pomeiril in sprožil ter smrtno zadel svojega mlajšega brata.

Ponarejeni dolarji. — Novosadska policija je aretirala nekoga Josipa Schaefferja, ki je zelo potratno živel in lahkomišljeno izdajal bankovce po sto dolarjev. Ugotovilo se je, da so bankovci ponarejeni, vendar moč vztrajno tajti provenijenco teh dolarjskih novčanov.

Neva Čarugova tolgja. — Iz Osijekke prihaja poročilo, da sta bila te dni tamkajšnjemu sodnemu stolu izročena Josu Gulin in Jure Cović, delavca rodom iz Dalmacije, ki sta priznala, da sta po Slavoniji izvršila 15 razbojništev in 3 umore. Njuna roparska tovariša Tomaž Saabo in Ivan Gulin pa sta bila zasodena v Karlovcu in izročena osajškemu sodišču. Zdi se, da ta tolgja prav nič ne postaja za tologo Josipa Čaruge.

KORUPCIJA MARŠIRA, PRAVICA PA LEZE POČASI ZA NJO.

Kadar revež, kateremu kruli v želodcu, ukrade hleb kruha, ni pravica prav nič počasna. Revež je ukradel nekaj, kar je bila lastnina nekoga drugega, in zato pravica ne spi, ampak čuva, da grešnik proti lastnini drugih ljudi ne postane preveč prešeren in oblasten.

To je ena stran kolajne. Ampak poglejmo si še drugo stran, da se prepričamo, ako pravica vedno čuva lastnino, ako tisti sežejo po nji, ki nimajo pravice do nje.

Se ni dolgo, nekaj mesecev je minilo, odkar je bil obsojen McGray, governer države Indiane, ker je sprejemal denar pod napačnimi pretvezami, s sleparijo. Spoznan je krivim in poslali so ga v atlantiško ječo, da tam odsedi kazen.

In governer McGray se je pregrešil proti lastnini drugih, kakor sestradan delavec, ki ukrade hleb kruha. Razlika je le ta v dejanju, da je sestradan delavec izvršil z ozirom na lastnino drugih ljudi majhen pregrešek, governer pa velikega. Pri delaveu je justica nagla in ostra, kajti brezposeln delavec v Kaliforniji je bil obsojen pred več leti na osem let ječe, ker je ukradel osem centov.

Kajne dama justica je bila zelo stroga s sestradanim delavcem.

Ampak s profesionalnimi političarji, katerih prsti stikajo po tuji lastnini, da kaj na njih obvisi, ni tako stroga. Zakaj? Kajne governer Indiane je šel tje, kamor je zaslužil, da gre. In če bi bila justica stroga z njim, ne bi zopet čitali, da je bivši governer države Kansas Jonathan W. Davis aretiran na obtožbo, da je za podkupnino delil miloščino.

Governer seveda pravi in trdi, da je žrtev omreženja. Čas bo razkril, meni obtoženi bivši governer, da so njegovi politični nasprotniki skovali zaroto, da ga pogube.

Mogoče je to res, kar govori bivši governer, kajti nihče ne more človeku reči, da je zakrivil dejanje, dokler ni bil na sodišču spoznan krivim, da ga je res zakrivil.

Ampak tukaj je še ena druga zadeva, ki je veliko bolj važna kot obsodba governerja McGrayja in obtožnica proti bivšemu kansaskemu governerju Davisu.

Teapotski škandal se že vleče kot povest o "Steklem polžu in Jari kači", ampak rezultata še ni. In znamenja-so tukaj, da justica leze in noče tako prijeti krivcev, kakor sestradanega delavca, ako ukrade hleb kruha ali pa osem centov. Vsi ameriški javnosti je znano, na kakšen način se je izvršila podkupnina, da so oljne rezerve prešle v roke privatnih interesov, da jih lahko izkoriščajo v svoj do-brobit.

Ameriško ljudstvo opazuje ta čudna pota justice in je nekoliko nezadovoljno, da so tako dolga, preden pravica doseže korumpiranega političarja, ki je zlorabil zaupanje ljudstva in se je pregrešil proti lastnini ljudstva.

Včasih je bilo seveda drugače. Ampak danes je justica počasna, kjer bi morala biti urna.

Bolezen korupcije, ki se je oprijela profesionalnih političarjev, se ne da ozdraviti na drug način, kakor da korumpcionisti pridejo hitro na zatožno klop in prejmejo kar jim gre. Korupcija iz javnega življenja se ne da odpraviti, ako se korumpirani javni uradniki, katerim je bila dokazana korupcija, prijemljejo z glace-rokavicami.

Ako so tisti organi mlačni napram korumpiranim javnim uradnikom, katerih dolžnost je, da odstranijo korupcijo iz javnega življenja, tedaj se obuja sum, da sami žive v palačah iz stekla. Brezobziren nastop proti korumpcionistom, pa odbije take dvome.

Marsikdo misli, da se ljudstvo ne zanima, kako se postopa s korumpcionisti, ki so varali zaupanje ljudstva, ker ljudstvo takoj pri prvih volitvah ne pokaže svoje nevolje. Ampak tisti, ki sodijo tako, se motijo. Ljudski mlini meljejo zelo počasi, ampak zato toliko bolj sigurno.

Ljudstvo prav dobro vidi, kako leze pravica za javnimi korumpcionisti, mesto da jih hitro in odločno primé. In zato bo nekega volilnega dne prišel močan obračun, ko se ga najmanj nadejajo oni, ki mislijo, da ljudstvo spi in ne opazuje dogodkov.

Reakcije spleta tudi v Čehoslovakiji

Arrelacije, hišne preiskave in prgoni delavcev so na dnevnem redu. Praga, Čehoslovakija. — (Fed. Press.) — Vsa Čehoslovakija je razburjena radi nenadnih aretacij in hišnih preiskav ter radi "vojške zarote", ki je dala policiji razloge za akcijo. Kakor se kaže, so fašistični provokatorji naredili načrt "veleizdaje", katero bi radi obesili komunistom in aretirane so osebe, ki se niso hotele udeležiti zarote. Ko je policija stikala za "nevarni" knjigami in drugimi tiskovinami, je našla brošuro o Einsteinovi teoriji. To je bila najslabši "nevarna" knjiga! V Beseli-Mjavi so aretirani voditelji stavke železniških delavcev, ki so zahtevali povisek plače in boljše delovne razmere. V Komornu, kjer je velika tovarna, so domači delavci protestirali, ker je družba začela najemati le delavce z dežele, ki so tako, ki so dobro preskrbljeni z živili, dočim noče dati dela domačim delavcem, ki nimajo drugih virov za življenska sredstva. Policija in milica sta pa demonstrantom zapretili s strojnami.

MEŠETARSKI POLITICARJI ZDAJ DOBRO DIHAJO.

Washington, D. C. — Barantskih in mešetarskih političarjev, ki v navadnem življenju barantajo z delnicami in obveznicami, je bilo grozno strah preden je napočil prvi terek v mesecu novemburu minolega leta, da zmaga La Follette. Zdaj jih je ta strah nekoliko mimi, ko so prepričani, da je bil La Follette poražen. Počasi se je vračalo življenje vanje in zdaj so prišli zopet toliko k sebi, da zopet vriakajo. Edward Dakin je napisal članek v listu "Commerce and Finance", ki vsebuje tebe stavke: "Ko svet drči v leto 1925, smo postali — vsakdo izmed nas — lastniki sto milijonov krepkih tlačanov. Mi imamo vknjižen dolg na življenja živečih in še ne rojenih skoraj v vsakem narodu v Evropi, izvzemši v Rusiji. Prejemali bomo, ako ne bo prihajalo zlato, tedaj bo njegov ekvivalent prihajal v blagu. Vsakdo izmed nas lahko upa, da bo imel več za potrošiti. Vsakdo izmed nas bo imel več za nakup. Luksus današnjih dni mora postati tako splošen, da postane potrebščina. Izumiti bo treba nov luksus, da pobere, kar imamo odveč v našem premoženju. S takim bogastvom lahko izvršimo eno izmed dveh stvari. Mi ga lahko potratimo, individualno v praznem in beinkovitev življenju, kot je še vsak imperij potratil svoje bogastvo v preteklosti, ali pa izkoristimo novo iznajdbo, kateri pravijo kapitalizem, na ta način, da spremenimo vse človeške razmere, da preustrojimo ves svet bolj po srečnih željah. "Z denarjem in z delom zastavljenih sužnjev."

SLEPARJA PRIVEDEJO V CHICAGO.

(Nadaljevanje s 1. strani.) množino zlata. Ampak veselje je bilo kratko. Prišlo je razočaranje. Oblasti so prijele sleparja in položiti je moral deset tisoč dolarjev poroštva. Ampak slepar je pustil poroštvo in otrešel prah mesta Chicago s svojih čevljev. Delavci so seveda sami nekaj krivi, da nasedejo takim sleparjem. Mesto da čitajo dobre časnike in poslušajo tiste, ki jim pripovedujejo resnico o sedanjem gospodarskem sistemu, pa drivjo za navihanci, ki jim obetajo bogastvo na tem in na onem svetu. Ako bi delavci malo več razmišljali o pravih vzrokih njih revščine, o sedanjem gospodarskem sistemu, in kakšen gospodarski sistem je treba vzpostaviti, da bodo odpravljene vse sleparije, ki molzejo ljudstvo, tedaj bi ne sedali takim navihancem na limate. Veliko delavcev je že spoznalo vzroke svoje bede in trpljenja in ti delavci so varni pred takimi sleparji. Ogromna masa delovnega ljudstva, ki še ni prišla do spoznanja, pa tvori za te vrste ljudi rodovitno polje, na katerem bogato žanjejo, ne da bi jim bilo treba orati in sejati, kajti oranje in sejanje preskrbi nezavedno delovno ljudstvo samo s strašno pretiranimi pripovedkami o obogatitvi čez noč.

TUDI UCINEK PROHIBICIJE. Nesreče v Illinoisu so se pomnožile v letu suše.

Chicago, Ill. — Statistika, katere se boje vsi taki ljudje, ki hočejo dokazati brez dokazov, je dokazala jasno kot beli dan, da so prohibicionisti farball ljudstvo, ko so mu napovedovali zlate čase, ako se odpravijo opojne pijače. Nasprotniki prohibicije in razumni ljudje so dokazovali, da se ljudje ne dajo čez noč spremeniti v angele, da je treba vzgoje, poduka in zboljšati družabne razmere, da se ljudje izpremenijo in opuste slabe navade. Ampak glas teh razumnih ljudi je bil bob ob steno, kajti bili so časi, ko so pravilice različnih fanatikov vlekde.

Zdaj govori statistika in pove s številkami, ki se ne dajo utajiti, da je v letu 1923 ponesrečeno v industriji 61.810 oseb ali petnaest tisoč več kot v letu 1922. Število je v enem samem letu izredno poskočilo. Povišalo se je za eno tretjino!

Res gre precej nesreč v industriji na račun podjetniške lakomnosti. Lahko se reče največje v prvem tednu so sledeče: V torek "Amarilla" in "Autumn Leaves", v sredo "Fairy Doll" in "Invitation to the Dance", v četrtek "Coppelia" in "Chopiniana", v petek "Don Kizot", v soboto popoldne "Sleeping Beauty" in "Fairy Doll", v soboto zvečer in v nedeljo popoldne "Don Kizot". Premijera "Don Kizot", posneta po znani Cervantesovi satiri, ima prolog in dve dejanji. V tej plesajoči burki nastopi veliko številno plesalec in plesalk. Godba je delo Ludwiga Minkusa, dunajkega dirigenta in kompozista, krasne scenerije je pa nastikal slavni ruski umetnik Korovin. Pavlova tudi pleše v "Don Kizotu". Kdor se zanima za umetne ples, ki izražajo življenje in dosežejo v baletu višek plesne umetnosti, naj poseti Auditorium.

Prohibicionisti so trdili nasprotno. Rekli so, ko bo prepovedano prodajanje in izdelovanje opojnih pijač, bodo ljudje prenehali piti. Nesreče bo manj v industriji, kajti povečala se bo življenska moč delavcev in z njo tudi pazljivost pri delu.

Statistika je dokazala nasprotno.

OBLAKI ZAKRILI SOLNČNI MRK.

Chicago. — Solnčni mrk v soboto zjutraj je prišel in odšel nepažen v Chicago. Gosti oblaki so že zgodaj zjutraj pokrili nebo in oropali tri milijone Čikažanov redkega nebesnega prizora, katerega ni bilo več ko sto let in katerega ne bo več zopet drugih sto let. V nekaterih krajih okolice se je videl začetek mrka, ali oblaki so kmalu zakrili sonce in — kakor se glase poročila — je bilo v večjem delu krajev, kjer bi bil mrk viden, oblačno. Edini znak mrka je bila malo večja tema kakor po navadi, kadar je megleno vreme.

Ameriško-turški škandal v Carigradu.

Carigrad, 24. jan. — Dve tožbi pred turškim sodiščem, v katerima je zapletena Američanka, Mrs. J. D. Spreckles iz San Franciscu, sta povzročili družinski škandal, kakršnega že dolgo let ni bilo v Carigradu. Omenjena Američanka je obtožena, da je egiptovski mohamedanski princ Selim Sevekiar ukradla soproga Selim beja. Princeza je vložila tožbo za ločitev zakona in v obtožnici navaja, da je mrs. Spreckles zapeljala njenega moža. Američanka je pa zatožila princezo za 30.000 turških funtov odškodnine radi tega, ker je princeza razpraskala njen obraz in hujškala turške vojake, naj jo linčajo.

25 STOPINJ POD NIČLO NA VZHODU.

New York, N. Y. — Koncem tedna je pritisnil silen mraz v novoangleških državah. Ob jezeru Caranac je toplomer kazal 25 stopinj pod ničlo. Divjal je silen vihar s snežnim metežem. V Bumfordu, Me., je kazal toplomer 24 stopinj pod ničlo, v Woodsvillu, N. H., 20 pod ničlo, v Springfieldu, Vt., 15 pod ničlo.

Vest o dr. Sunjatsenovi smrti.

Vancouver, B. C., 24. jan. — Tukašnji kitajski list je včeraj prejel depešo iz Pekinga, da je dr. Sunjatsen, predsednik južnodr. Kitajske republike in vodja radikalcev na Kitajskem, umrl. V zadnjem letu je bilo večkrat poročano o dr. Sunjatsenovi smrti, a vselej se je poročilo izkazalo neresnično.

NOSENJE SKRITEGA OROŽJA JE NEPOSTAVNO.

Chicago, Ill. — Višji sodnik Eller je odločil, da nimajo mlrovnih sodniki pravice izdajati pobojnikom dovoljenje za nosenje skritega orožja. Sodnik je izrekel, da je postava, ki daje pravico mlrovnim sodnikom izdajati dovoljenja za nosenje skritega orožja, neustavna.

Poljska plača dolg.

Varišava, 24. jan. — Poljska zbornica je včeraj soglasno sprejela načrt plačevanja dolga Združenim državam v vsoti \$178.000.000. Vsota je bila posojena v letih 1919 in 1920 kot živezni kredit.

RUSKI BALET V CHICAGU.

Ana Pavlova, slovita ruska plesalka, pride s svojim baletom v Chicago in bo gostovala dva tedna v opernem gledališču (Auditorium). Balet je plesajoča drama ali burka.

Otvoritev baleta je v ponedeljek 26. januarja, in sicer z "Don Kizotom". Druge predstave v prvem tednu so sledeče: V torek "Amarilla" in "Autumn Leaves", v sredo "Fairy Doll" in "Invitation to the Dance", v četrtek "Coppelia" in "Chopiniana", v petek "Don Kizot", v soboto popoldne "Sleeping Beauty" in "Fairy Doll", v soboto zvečer in v nedeljo popoldne "Don Kizot".

Premijera "Don Kizot", posneta po znani Cervantesovi satiri, ima prolog in dve dejanji. V tej plesajoči burki nastopi veliko številno plesalec in plesalk. Godba je delo Ludwiga Minkusa, dunajkega dirigenta in kompozista, krasne scenerije je pa nastikal slavni ruski umetnik Korovin. Pavlova tudi pleše v "Don Kizotu". Kdor se zanima za umetne ples, ki izražajo življenje in dosežejo v baletu višek plesne umetnosti, naj poseti Auditorium.

IZ ZGODOVINE MRKOV

Praznovanje in tragedije v svazi s solničnim in luninim mrkom. — Kako so navihani ljudje znali izkoristiti mrk v preteklosti.

Solnčni mrk, je bil tačas viden po večjem delu Amerike, ali lunin mrk, ni bil vselej nedolžna naravna prikazen. Še danes je dosti ljudi na svetu, in ne samo med neciviliziranimi narodi, marveč tudi v Evropi in med nami samimi v Ameriki, ki ne vedo, zakaj je mrk in še vedno verjamejo, da je otemnenje sonca ali lune delo nadnaravnih sil, oziroma bogov, ki s tem napovedujejo to ali ono nesrečo. Pred nekaj desetletji je bila ta prazna vera še splošna med vsemi preprostimi ljudmi, a stoletja in tisočletja nazaj je pa bil solnčni ali lunin mrk pravi teror za ljudi.

Ne smemo se čuditi. Mrk je prišel nenadoma; nihče ga ni prej naznanil do zadnje sekunde kakor danes. Človek je je videl, da je pri jasnem dnevu nastala tema. Ozrl se je v sonce in videl črno ploščo z manjšim ali večjim svetlim robom, ali samo pol sonca ali četrt. Kaj to pomeni? Kaj je prišlo na sonce? Človek je strmel. Polagoma se je črna koprena umaknila in sonce je zopet sijalo kot prej. Istotako je bilo z luno, kadar je zvečer deloma ali popolnoma zatemnela. Človek se je oddahnil, ali vtis, ki ga je imel mrk nanj, mu ni šel iz spomina. Kaj je bilo pravzaprav? Divji ali barbaraki človek si je to stvar končno pojasnil na način kakor vse druge naravne, njemu nerazumljive prikazne in pojave: bogovi, duhovi! Modrejši in zvitejši so kmalu dognali, da se mrk od časa do časa ponavlja, in "podučili" so druge, bolj zabite, da hudoben duho požre sonce ali luno, ako ne bodo ljudje delali tako kakor oni hočejo, prinašali darov itd. Drugič so zapretili z nesrečo, ki je navadno prišla, kajti brez nesreče ni nikdar. Tako so razni očaki, preroki, čarodejci, duhovni in drugi izkoriščevalci vsake vrste tisočletja strahovali nevedne mase z mrki kakor s kometi, meteorji itd.

IZ PRIMORJA.

Prapoved živinskih sejmov. Furianski prefekt v Vidmu je do nadaljnjega prepovedal vse živinske sejme v goriškem okraju, ker razsaja v tem okolišču kužna bolezen in je nevarnost, da se razširi.

Falštovski demonstracije v Trstu. Tržaški fašisti so sklicali te dni zborovanje, katerega pa jim je oblast zabranila. Nato so se zbrali na prostem in odkorakali v ulico Tarabocchia ter naskočili kavarno "Edera", ki je znana kot zbirališče pristašev republikanske ideje. Kavarno so popolnoma opustošili. Demonstracije so se nato vršile tudi pred uredništvom listov "La Serr" in "Lavoratore". Policija je demonstrante razganjala, toda brez uspeha.

Serbia kosa. Na Katinari pri Trstu je umrla Emica Luznikova, kandidatinja mariborskega učiteljskega. Dne 4. jan. je zadela kapal carinskega uslužbenca Vinka Šerjanca iz Bazovice. V tržaški mestni bolnišnici je preminil Andrej Palik, župan iz Velikih Zebalj.

oktobra 2186 pred Kr. na Kitajskem. Nevedno kitajsko ljudstvo še danes veruje, da velik zmaj, ki hoče požreti sonce, povzroči mrk. Ob takih prilikah Kitajci streljajo puščice proti soncu in razbijajo po bronastih posodah, sploh delajo velik rop, da preženejo zmaja. Toda omenjenega leta in še dolgo časa po tistem je bila to očeijelna kitajska vera. Takratni kitajski cesar Čung-Kang je imel dva "astronoma", pravzaprav zvezdogleda, ki sta pazila na nebesne dogodke in "panala" zmaja, kadar je prišel mrk. Omenjenega dne sta pa cesarska zvezdogleda zanemarila službo. Spala sta pijana, ko je otemnelo sonce in obilajnega ropota ni bilo. To je cesarja tako ujezilo, da je dal oba obglaviti.

Drugi znameniti solnčni mrk je bil leta 585 pr. Kr. V Lidiji se je ravno vršila bitka med Lidijci in Medijanci. Modrijan Tal, ki se je precej razumel na zvezde, je že prej posvaril svoje rojake, da zatemni sonce, toda nihče ga ni poslušal. V trenutku, ko so vojaki suvali drug drugega s sulicami, je nastala tema na bojišču. Sonce je izginilo in na nebu so se pokazale zvezde. Bojevniki so obstali kakor odrveneli in orožje jim je popadalo iz rok. Nato so tekli k Talu in ga prosili, naj pridobi bogove, da zopet vrnejo dan. Tako so bili prestrašeni, da niso hoteli obnoviti bitke, ko je sonce spet sijalo, temveč so hitro sklenili mir.

Zgodovinar omenja še en mrk tekem bitke, in sicer na Norveškem dne 30. avgusta 1030. Toda v tem slučaju ni bitka prenehala, pač pa so sovražniki norveškega kralja Olafa izkoristili nepričakovano temo in napadli Norvežane med mrkom, naredili zmešnjavo med njimi ter ubili kralja.

Angleški kralj Henry I. je izgubil življenje radi mrka. Kralj se je baš odpravil na roparski pohod v Normandijo, ko je sonce potemnelo. Njegovi svetovalci so mu rekli, da je to slabo znamenje in najbolje je, da ostane doma. Henry pa ni ubogal, šel je v Normandijo in res je bil ubit na bojišču, ker je imel premalo mož seboj.

Zanimiva je anekdota, ki pripoveduje, kako je Kristof Kolumb izkoristil lunin mrk med Indijanci na Jamajki. Kolumb se je na svojem tretjem potovanju v Ameriko ustavil na otoku, ko je zmanjkalo hrane na njegovi ladji, toda Indijanci mu niso hoteli dati živil. Vse lepe prošnje niso nič pomagale. Tedaj je Kolumb prišel na srečno misel. Vedel je, da mrkne luna še tisto noč. Sklical je poglavarje Indijancev in jim rekel, da so mu bogovi sporočili, da uničijo luno, če otopčani ne ualjšajo njegove prošnje. Poglavarji so se smejali, ali ko je prišla noč in je luna res začela temneti, je nastala panika med Indijanci. Brž so zneali pred Kolumba vsa živila, kar so imeli in ga prosili, naj potolaži jezne bogove. Kolumb je naredil nekaj hokus-pokusov in luna je zopet svetila, ko je bil mrk končan. Od takrat je imel na Jamajki največje spoštovanje.

Najstarejši popolni solnčni mrk, katerega beleži zgodovina izven Kitajske, je bil 20. junija 1069 pred Kr. v Babilonu.

Slovenska Narodna Podporna Jednota. Ustanovljena 9. aprila 1904. Inštop. 17. junija 1907. v dravni Illinois. GLAVNI STAN: 2657-59 50. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS. Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODESEK: Predsednik Vincent Calmar; podpredsednik Andrew Vidrich, B. F. D. J. Box 163, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega odbora Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Zavoršnik; upravitelj glasila Filip Godina. POROČNI ODESEK: Martin Železnikar, predsednik, Box 375, Harberton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2527 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Križanović, 12111 Kensington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terželj, Box 22, Strabane, Pa. BOLNIŠKI ODESEK: OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 284, Moon Run, Pa. Joseph Zorko, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa. Anton Sular, Box 164, Gross Kana, za jugozapad. Frank Klau, Box 299, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, W. Va. ZAPADNO OKROŽJE: Nadzorni odbor: Paul Berger, predsednik, 648-Willow St., Chicago, Ill.; Richard J. Szwertalk, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 3659 W. 26th St., Chicago, Ill. Zdržitveni odbor: Predsednik: Frank Alch, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jolho Owen, 8639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Ollip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill. VEROVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6232 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. POZOR! — Korespondenca s glavnimi odboralki, ki delajo v glasnem uradu, se vrši takole: VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika so naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniški odbor S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote večje se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE V EVEZI E BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, žigar naslov je ugori. Val pricviti na gl. poročni odesek se naj pošiljajo na naslov: Martin Zelenikar, Box 375, Harberton, Ohio. Val dopisi in drugi spisi, naznanila, oglašila, naročila in spisi vse kar je v svazi s glasilom jednote, naj se pošiljajo na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Požar v Trebčah pri Trstu. Dne 4. jan. je v Trebčah pri Trstu izbruhnil požar. Vnel se je neki senik, katerega je ogenj do dobra opustošil in povzročil 12 tisoč lir škode. Ogenj so pogasil šele tržaški gasilci; domačini mu niso bili kos, ker je nagajalo neugodno vreme.

Alli šell znati pravilno pisati in čitati angleško? Narodi si "Slovensko-anglško slovnico", katere je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

KNJIGE

KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J. Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvrnimi slikami, katere je izdelal Stanko Žele. Pina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50.

Slovensko-anglško slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Pina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.10 s poštnino vred.

Zajedalc. Spisal Ivan Molek. Povest iz dolej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biognezije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge naravne zakone in pokaže, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje.

Narobe, s katerimi je poslali denar, sprejema. KNJIŽEVNA MATICA 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

LISTNICA UREDNIŠTVA. Crested Butte, Colo. — F. J. — Vaš list smo izročili Charles Pogorelcu, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill. Od tam bodete prav zanesljivo prejeli povoljen odgovor. Pozdrav!

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Dec. 31-1924) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov. Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko pišate naročnino. Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$3.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.30. Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino. Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

HIS MASTER'S VOICE. Prave, glasne VICTROLA CENE od \$2.50 do \$25.00. Prave Victor plošče ali pa gramofoni. Plošče po meri. IVAN PAJK, 24 Main St., Canton, N. Y.

POLIKARP

Spisal Ivan Cankar.

(Dalje.)

Župnik se je okrenil in je stopil počasi k cerkovniku. Velika žalost je bila razlita po njegovem obrazu, nagnil je nekoliko glavo ter mu je položil roke na rame.

"Prijatelj, ki me poznaš tako dolgo let in ki si mi zmerom zvesto služil — jokaj danes z mano, umili se me! Pripetila se mi je velika nesreča, hudo kazni mi je poslal Gospod. Ne prestraši se preveč, prijatelj, če ti povem, kaj se mi je zgodilo! Glej, izgubil sem ime, svoje staro, lepo, pošteno ime! Bog mi ga je bil dal, Bog ga je vzel, njegovo ime bodi hvaljeno... Namesto prejšnjega pa sem dobil novo ime, kazni božje na stara leta. Ne glej me tako mrko, ne zavrz mi me! Zakaj vedi, o prijatelj, ime mi je Polikarp!..."

Cerkovnik je prebledel, vztrepetal, nato se je jadrno okrenil, zaloputnil duri ter bežal po klanecu navzdol.

"Ni usmiljenja na svetu!" je zavzdihnil župnik ves žalosten in globoko sklonil glavo. Čul je iz cerkve šum, kakor od šepetanja številne množice.

"Fara je zbrana, pripravljen sem! Ti Bog mi daj moči!"

Prekrižal je roke na prsih, še trenotek je postal, nato je prestopil prag. S počasnimi, težkimi koraki, globoko sključen, je stopal proti oltarju. Gledal je v tla, nič krvi ni bilo v njegovih licih, siv, razoran in resen je bil obraz.

Po cerkvi je zašumelo glasneje, zazibalo se je, kakor da bi bil zapihal močan veter.

Pred oltarjem se je župnik okrenil in se je ozrl po množici. Tisočero začudenih, prestrašenih obrazov je strmelo vanj.

"Farani, bratje v Kristusu!" Trepetajoč in votel je bil njegov glas, toda krepak, tako da se je razlegla beseda jasno prav do stopnic pred cerkvi.

"Lepo število let smo živeli skupaj v miru in prijaznosti. Bil ste mi vdani in tudi jaz sem vas ljubil. Če ste me žalili kdaj, odpuščam vam in tudi vi mi odpustite, če sem žalil koga izmed vas."

Zašumelo je po cerkvi, zaihtelo.

"Tako je bilo in ne bo nikoli več! Zakaj, poglejte me, kako stojim pred vami, ves ubog, od glave do nog s sramoto pokrit! Hotelo se je Vsegamogočnemu, da mi je vzel ime, ki sem ga nosil v časti in poštenju tako dolgo vrsto let. Sodba je njegova, kazni je bila pravična. Od sinočnje noči, te žalostne, nesreče polne, mi je prilipljeno na suknjo čisto novo, zelo neprijetno ime in nosil bom to težko breme do groba. Ne zaničujte me, nikar me ne kamenajte! Bog je sodil, zakaj bi sodil še vi? Pomislite, bratje v Kristusu z mano: odslej mi je ime Polikarp!..."

Sredi množice je zakričala ženska.

"Prostora! Ven!"

Iz krika se jih je porodilo tisočero; kakos da bi se bila nena doma, hrupoma odprla vsa okna in bi bruhnil v cerkev silen vihar. Ljudje so padali v gneči in vstajali, ženske so jokale z nenaravnim, kričečim glasom. Iz ble-

dih obrazov so gledale široke, zakrvavele oči... Kakor črna reka se je razlilo po stopnicah, valilo se po klanecu navzdol.

"Obseden! Obseden!" Bežali so ljudje in so bežali zmerom dalje, razkropili se po skritih stezah, po polju, poskrili se pod kozele. V cerkvi in na vasi je zavlada hipogama tišina.

"Zaničevan! Izobčen!"

Zakril je obraz z rokami in se je zgrudil pred oltarjem na kolena...

V zakristiji so se oglašili koraki, zdravnik, učitelj in župan so stopili v cerkev.

Župnik je vzdignil glavo, vstal je, umaknil se je za korak. Iztegnil je roko in izpregovoril s trepetajočim glasom.

"Kdor je brez greha, naj vrže kamen name!"

"Nobeden ni brez greha!" se je nasmehnil zdravnik.

"Zakaj ste se tako razburili?" je vprašal učitelj.

"Tako vam torej razodenem, zato da se odvrnete od mene z gnusom in strahom, vi prijatelji blagi, ki sem vas ljubil... Vediti, da mi je ime Polikarp!"

Ozrli so se osupli nanj.

"Tukaj je napisano, trdno prišito, ni je več moči na svetu, ki bi izbrisala to sramoto!... In tako pojdite ter me zaničujte!" Zdravnik se je zasmejal veselo.

"Ej, gospod župnik, čemu bi vas zaničevali? Meni, na priliko, je ime Matija..."

Nezaupejo mu je pogledal župnik v obraz.

"Da me ne sovražite?"

"Ne! Ne!" se je smejal zdravnik.

"Ne! Ne!" je ponovil učitelj.

"Da ne pljujete predme?"

"Ne! Ne!"

Narahlo ga je prijel zdravnik za roko.

Mir je legel na župnikov obraz, napoli so se mu zatisnile oči.

"Truden sem!" je zavzdihnil in se je opotekel...

Zunaj je sijal še dan, hladen somrak je bil v sobi.

Župnik se je ozrl, spoznal ni nikogar. Soba je bila bela, prazna, ena sama sveta slika je bila na steni, pod njo je visel velik molek. Ob postelji je sedela usmiljenka, črno oblečen človek je stal ob oknu.

Spoznal ni nikogar, toda polagoma so se mu oči odpirale, ugledal je tam košato drevje in lopo, skrito sredi vrta. Dišalo je močno po rožah, po zrelih jabolkih in pokošeni travi. Obraz se mu je vse pomladil, lep nasmeh je legel na ustnice.

"Marjetica! Marjetica!..."

In nikoli ni več izpregovoril besede.

KONEC.

L. Prospignon:

KRATEK ZAKON

Moj prvi zakon je trajal le nekaj hipov in kljub temu ni prekinil zaroke z ono, ki je kasneje postala moja žena. Vendar pa je bil to pravi zakon in nedvomno najboljši delo v mojem življenju. Jaz sem sam sebi oprostil mnogo grehov radi sreče, ki sem jo napravil svoji začasni ženkli.

Tisti čas sem diktiral svoje razprave nekemu staremu prepisovalcu. Bil je to najpoštenjši človek na svetu, ki so ga pa razne nesreče v življenju privedle v bedo. Bil je zgovoren in zanimiv človek, in dočim je on pripovedoval, je njegova hči, bojazljiva, vitka blondinka, prepisovala trgovska pisma in račune. Dvakrat, trikrat sem jo zalotil samo in opazil, da jo moja navzočnost razburja. Ker je bila še precej lepa, sem občutil do nje neko naklonjenost, ki sem jo pa hitro odgnal, ker bi bilo strašno, da bi mi ona postala ljubica. Vendar sem pa govoril z njo nežno in ji često pokazal, da mi ni neprijetna. Moja nežnost je padla v globoko dušo, tako globoko, da bi se prestrašil, če bi mogel to tedaj opaziti.

V tem času sem odpotoval, zaljubljen sem se, zaročil sem se in se vrnil zopet v Pariz, da dokončam započeto delo. Prvo jutro po mojem povratku v Pariz je nekdo potkal na moja vrata in zagledal sem svojega starega prepisovalca. Bil je ves suh in prepadel, in oči je imel otečene od joka.

"Gospod," me je nagovoril, "oprostite mi, da prihajam k vam v tem času... ali vi ste bili vedno tako dobri... Moja hči je na smrtni postelji..."

"Ali res!" sem odgovoril bolj vpljudno kot razburjeno.

"Ona je v bolnici, gospod... pa sem prišel, da vas naprosim... da vam povem..."

Prestal je in v zadregi pričel jecljati. Njegove oči so bile polne bolne prošnje in nakrat je dejal:

"Moja hči vas ljubi!... Pred njeno skorajšnjo smrtjo sem si mislil, da morem..."

Ne davši mi časa, da se umirim, je pričel praviti nenavadno dolgo in ganljivo ljubezensko pravljico, tako, da so se naposled tudi meni osolzile oči.

"Ali jo hočete videti? Kako srečna bi bila ona!... Samo nekaj dni ji je še dano živeti!..."

Čez pol ure sem bil poleg uboge deklice. Kako divna je bila! Njene bolne oči so zazarele, ko so me zagledale in vsa je zatrepetala od radosti. Vedela je, da mi je njen oče pripovedoval o njeni ljubezni, pa je začela tudi sama govoriti o njej — povedala mi je svoj žalosten in nežni roman, rekla mi je, kako me je vzljubila, kako se je bala, da je jaz ne bi hotel ljubiti in kako si je želela umreti... Njena svetlolasa glava, naslonjena na belo vzglavje, njene divne oči in majhna usta so me tako razburile, da sem občutil silno bolečino v arcu.

Naposled me vpraša z drhtečim glasom:

"A vi?... ste li kdaj... kdaj?..."

Kaj sem ji mogel reči? Kaj sem mogel storiti? Ali da jo ubijem z resnico, ali pa da jo potolažim z lažjo? Sočutje mi je pokazalo pot.

"Tudi jaz vas že davno ljubim."

"Je-li resnica?"

"Res je."

Videl sem veselje, kakor ga nisem še nikdar poprej v življenju. In v tem trenutku se je pojavila v mojem srcu brezmejna dobrota, ki vodi mistike v smrt.

Ne vem, kaj se je zgodilo, da je prihodnje dni pričela sumiti. Dejala mi je:

"Ali me ljubiš toliko, da me boš vzel za ženo?"

Prisegel sem ji. Blaženo se je smehljala in molila k bogu. Nekoga dne je bila tako mila, jaz pa tako razburjen, da sem si v resnici zaželel, da jo osrečim. To me ni dosti veljalo, ker je nearečnica imela živeti le še nekaj dni.

"Najino zaroko hočem objaviti," sem ji dejal.

Njeno veselje je bilo strašno. Obraz ji je zagorel v čarobnem sijaju, in dočim me je pritiskala na svoja uvela prsa, dočim se je smejala in jokala, govoreč mi o svoji ljubezni, sem jaz občutil, da sem napravil vsaj enemu človeškemu bitju veselje, ki je enako veselju enega celega srečnega življenja.

Svoji zaročenki nisem ničesar javil, ker sem bil prepričan, da mi bo ona "pozneje" to že sprostila.

Zaroka je bila objavljena in pričel sem pripravljati vse potrebno za poroko. Čez nekaj dni je živela ona popolnoma blaženo. Njena bolezen se je zategnila in zavlekla. Neke čarobna lepota ji je ozarjala obraz kot aureola. Čisto očarala me je, vzbudila je v meni nežnost, kakršno občutijo matere napram svoji deci, ki je obsojena na prezgodnjo smrt.

Dal sem jo prenesti v zasebno sobo, kjer so jo zdravili najboljši zdravniki in ena bolničarka je morala biti poleg nje noč in dan. Največji del svojega prostega časa sem prebil pri njej. Nisem se mogel nasititi njenega divnega pogleda in uživanja, ki ga je izzvala v njej vsaka moja kretnja, vsaka moja beseda.

Tako je potekal čas. Naposled je napočil dan poroke. Po civilni poroki so napravili oltar v bolnični sobi. Obkleli so jo v belo poročno obleko. Zarela je sreče kot majski dan na zapadu... Živela je dvajset let in eno uro... Kadarkoli zaprem oči, jo vidim... Vsa se je pretvorila v oči, ki so pile tako lepe, da se vsled njih njeno bledelo, upadlo lice niti opazilo ni. Blag nasmešek je blebel na njenih ustnih. Sklenivši svoje male roke je poslušala duhovnikove besede. Ko je pa on položil najini roki drugo v drugo, je zadržetela po vsem telesu in po božno, svečano je rekla: "Hočem!"... Nato se je zgrudila. Vse njene moči so bile izžrpane. Nežno je šepetala, sanjala je, privlačevala me je s svojimi ust-

nam. Senca smrti se je brzo spuščala, toda ona je ni čutila.

Na večer je zašepetala: "Me li ljubiš, Jaques?... Me bog, kako srečno bova živela!... Dolgo bova živela... Čutim, da zdaj več ne morem umreti..."

Njen glas je prihajal kot daljave, kot zvon prek morja kot šumenje daljnega gora. Njena glava je ležala nepremično, nobenih bolečin ni občutila, samo neprestano je ponavljala:

"Jaz ne morem umreti!"

Smrt je bila tu.

Ona je zašepetala: "Ljubim te... živela bova tam... v polju... kjer so cvetice..."

In izdihnila je v veselju.

Večer se je spustil na zemljo. Mrak. Motril sem svojo ubogo mladenko v njeni poročni obleki. Objela me je silna žalost in občutil sem, da mi bo mnogokaj odpuščeno, ker sem osrečil ubogo deklico, ker sem združil Srečo s Smrtjo.

Mussolini je dal vilo d'Annunziju.

Rim, 23. jan. — Vlada je poklonila pesniku d'Annunziju vilo Falconieri v Frascatiju blizu Rima kot priznanje za njegovo "junaška dela" na Reki.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskušajte in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Greotrijam, sladničarjem in vredajalne izdelavine damo primeren postop pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Kašelj

oslabuje sistem in je vedno neprijeten. Tukaj pride na pomoč

Severa's Cough Balsam.

Teži razdraženje, odpravi piščolost sluzov, olajša kašelj in može preprečiti dosti resnih boleznih.

Cena 25 in 50 centov.

Vprašajte vašega lekarnarja.

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS, IOWA

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman. Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

"Naravno, naravno, da se vam toži po lepi Italiji, eminenca! A v tolažbo vam bodi, da smo tu pri delu, da ohranimo Italiji, kar je več vredno od mehkega zraka in mehke govornice, da ji ohranimo zlati mi, avtoriteto prestolov in cerkve!"

"Si! si!"

"In kako je z dragocenim zdravjem svetega očeta, eminenca? Njega kraljeva visokost, princa salernska, mi je nekaj govorila o tem, a njene besede so mi napolnile dušo s skrbjo. Kake so zadnje vaše depeše v tem pogledu?"

"V resnici, nekaj skrbi smo imeli! Pri visokih letih njega svetosti je vse mogoče! In svetlost, veste, koliko je moral pretrpeti, tako v Savoni kakor v Fontainebleauu! A sedaj se je obrnilo na bolje! Deo gratias!"

"Smrt Pija bi bila hud udarec za cerkev in vse evropske države!"

"Papeža, kakor je njega svetost, bi težko dobili!"

"Gotovo! gotovo!"

Prišel je zopet zastopnik, ki ga je moral knez pri vratih sprejeti. Zatorej je zapustil kardinala.

Na papeževem stolu je sedel tedaj Pij VII., onemogel stavec. Pa tudi takrat je bilo že v navadi, da se je papež, ki je slučajno vladal, štel in slavil za najboljšega, kar jih je katoliška cerkev kdaj imela. Tudi dandanes cvete ta navada, in njej je pripisovati, da slabega papeža sploh še nikdar nismo imeli!

Knez je zopet prisedel k ruskim zastopnikom.

"Iz Valahije mi prihajajo slabe vesti," zdihne proti Nesselrodeju. "Ravno prav bi nam prišlo homatije tam doli!"

"Gosudar umira," odgovori Nesselrode, "in Ypsilanti se že oglašajo!"

"In Bog mu daj svoj blagoslov!" vzklikne Capodistrija.

"Bog mu ga morda da!" se oglasi Metternich ironično, "a Rusija in Avstrija ga mu ne dasta! Ni li tako, ljubi Nesselrode?"

Nesselrode "Njega veličanstvo je že ukazalo, da se knezu Ypsilantiju odvzame patent ruskega generala."

"To je zopet vaše delo, svetlost!" se zajesi Capodistrija.

"V zaslugu bi si štel, da bi bilo," odgovori Metternich, "a verujte mi, da s carjem Aleksandrom o tem niti besedice še nisem govoril. Tudi je šele ravnokar došel kurir, ki je prinesel vest o smrti gosudarja."

"In kakega kandidata bode podpirali, svetlost?" vpraša Capodistrija.

"Po mislih mojega prevzvišenega suverena je Callimachi edini, ki more priti v poštev."

"In zakaj ne knez Ypsilanti?"

"Ali naj govorim odkritosrčno, ekscelenca? Zategadelj ne, ker je Grk in revolucionar!"

Zopet je odhited, da pozdravi prisleca, in zopet je grakemu grofu nekaj siknilo izmed zob.

Ko so bili vsi zbrani, je knez Metternich vstal; za njim so vstali vsi drugi. Galonirani streljaji so odprli vrata v veliko konferenčno dvorano, ki je bila razsvetljena kakor kaka plezna dvorana. Knez se je v hipu izpremenil, postal je v trenutku pravi kongresni "bog". Poprej slabim dovtipom dostopen, mu je bil sedaj obraz kakor iz kamena. In nepopisna ošabnost mu je priveslala na ta obraz ter ga preplula.

Prvi je vstopil v posvetovalnico; za njim so se razvrstili drugi kongresniki in sicer ravno v istem redu, kakor so bili poprej prihajali.

Današnja seja je imela poseben namen. Vsi vemo, kaj se je kuhalo na različnih kongresih v tisti dobi. Nazadnjaki, ki so povsod imeli državna krmila v svojih rokah, so hoteli iztrebiti vse tisto, kar je bil francoski prevrat zasejal na njivo človeštva. Zatorej so hoteli vse žlahtne sadove te revolucije, meneč, da je kaj takega mogoče in v njih oblasti. Oklenili so se svojih "principov". V nobeni dobi tako imenovani "državni spisi" ne govore toliko o "principih" kakor ravno v kongresni dobi! Vsaka druga beseda, ki jo je zapisal Genz, je bila "princip". Glavni princip — pa je bil, da mora v stari Evropi ostati vse lepo pri starem, da se vladni sistemi nikjer ne smejo izpremeniti, da nimajo narodi ničesar govoriti, visoki suvereni in ministri pa vse. Zategadelj se je morala konstitucija v Neapolju zopet odpraviti, ker so bili visoki suvereni, oziroma njih ministri soglasnega prepričanja, da je bil neapoljski prevrat revolucionaren, zategadelj nedopusten. Stari kralj je bil sicer prisegel na novo konstitucijo, a ta prisega se mu je bila izslila; zatorej je bila neveljavna. "Princip" je tedaj zahteval, da se nova vlada odpravi in da zasede Avstrija z oboroženo roko kraljevino obeh Sicilij. Vse to je že bilo sklenjeno pri malih konferencah, a današnja glavna seja je imela namen, "principom" na slovesen način pripomoči do slovesne zmage ter jih obenem objaviti neapoljskemu ministru, vojvodi di Gallo. Leta je bil z velikimi težavami pripadjal za svojim kraljem v Ljubljano, a le neradi so ga, kakor bomo videli, za kratek trenotek pustili pred visoki kongres.

Knez Metternich je začel sejo ter ukazal najprej Frideriku Genzu, naj prečita dva obsežna spisa, katera je bil dvorni svetnik že nekaj tednov koval v potu svojega obraza. Na prvem mestu je prečital Genz širokobesedno "deklaracijo", v kateri se je svetu naznanjalo, kaj se je v Neapolju vse zgodilo, kako so mučili starega, a plemenitega kralja, kako se je potem leta v družbi visokih suverenov potil in trudil, da bi svojemu narodu, katerega je vedno tako gorko ljubil, pridobil največjo srečo in največje blagostanje. Ker pa vse vrline priletnega kralja pri nehvaležnih Neapolitancih niso nič izdale, se je naznanilo vsemu svetu dalje, da je Avstrija zbrala v svojih laških provincijah armadni voj in da je ta na podstavi v Ljubljani sprejetih sklepov dobil sedaj povelje, naj prekorači Pad. Vse to se je imenovalo ukrep stroge potrebe — ome Massregel der strengem Nothwendigkeit! Ob koncu pa se je patetično širokoustilo: Svetost vseh obstoječih pravic, neodvisnost vseh pravnojavnih vlad, nedotakljivost njih ozemlja — to so temelji, od katerih se niti najmanjši sklep združenih monarhov ne bode odmaknil. Nato se je prečitala ravno tako dolga "instrukcija", ki se je imela doposlati avstrijskemu, ruskemu in pruskemu poslaniku v Neapolju, katerim se je zaukazalo, da naj pritiskajo na regenta, vojvodo kalabriškega, da ne bode delal sitnosti.

Ko sta bili prečitani deklaracija in pa instrukcija, zakliče Metternich:

"Ekscelenca Nesselrode?"

Le-ta tiho odgovori: "V imenu vzvišenega svojega suverena se strinjam!"

Še predno je bil pozvan, se oglasi Capodistrija: "Strinjam se; imam pa nekaj pomislekov!"

Sedaj se je pričelo streljanje med njim in Metternichom, kakor se je dogajalo skoraj pri vsaki konferenčni seji. Mladi sekretarji, sedeč ob strani pri malih mizicah, so zvijali vratove ter komaj pričakovali ulitka, ki jim je obetal osladiti toli dolgočasno kongresno sejo, pri kateri niso imeli ne pijače, ne živahnih deklet iz laške opere.

(Dalje prihodnjik.)